Prof. zw. dr hab. Błażej Śliwiński
Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego

Gdańsk 22 II 2011

Uwagi o fladze miasta Prabuty

Flaga, po herbie, jest drugim z najważniejszym znaków-symboli związku samorządowego. Stanowi ją płat materii dający się zakładać na drzewce czy wciągać za pomocą liny na maszt, a więc płat mocowany swobodnie. Do XIX wieku w zakresie symboliki miejskiej przeważały chorągwie i sztandary, biorące swój rodowód z organizacji wojskowej dawnych społeczności. Chorągiew, czyli płat materii swoim czołem na stałe osadzony za pomocą poziomego drążka do pionowego drzewca, używana była początkowo jako znak wojskowo-rozpoznawczy przez władców i rycerstwo, od mniej więcej XIII/XIV wieku także przez miasta, później korporacje kościelne czy miejskie, aż stała się synonimem wszelkich znaków używanych na lądzie. Sztandar, czyli w odróżnieniu od innych weksyliów znak istniejący tylko w jednym egzemplarzu, złożony z dwóch zszytych z sobą, ale różnie zdobionych płatów, ozdobionych z reguły frędzlami i na stałe przymocowany do drzewca z głowicą, pojawił się w reformach wojskowych XVIII wieku, kiedy to uznano za wskazane pozostawić chorągiew jako wyróżnik piechoty, nowy zaś znak – zwany sztandarem – przeznaczając dla kawalerii. Wobec powiększania się zakresu nazwy „chorągiew", z początkiem XX wieku przyjęto używać nazwy „sztandar" na wszystkie weksylia wojskowe, ale obecnie odnosi się ona do znaków miast, gmin, organizacji, szkół itd. Drzewce sztandaru zakończone jest ozdobioną głowicą z motywem państwowego godła, krzyża, czy innej figury heraldycznej.

Podobnie jak heraldyka, również i weksylologia, czyli nauka o flagach, wypracowała cały kanon językowy i zwyczajowy. W nawiązaniu do projektu flagi Prabut podstawowe znaczenie ma pojęcie i podział tzw. płatu oraz stosunek jej kolorystyki do barwnego wizerunku herbu.

Płat

Jest to cała powierzchnia flagi, dzielona w pionie na dwie zasadnicze części: część czołową (od skraju mocowanego do masztu bądź linki do połowy długości) i część swobodną (od połowy długości do skraju końcowego). Górną połowę części czołowej (nie więcej niż 1/4 ogólnej powierzchni płatu) nazywa się kantonem. Kanton jest najbardziej zaszczytnym miejscem na fladze, bowiem najbardziej widocznym. W propozycji flagi Prabut herb miasta umieszczono właśnie w tym najbardziej zaszczytnym miejscu. Przesunięcie herbu bardziej „w dół" flagi spowodowałoby wykroczenie poza kanton (flaga nie dopowiadałaby więc wymogą stawianym przez weksylologię), przesunięcie go w stronę części swobodnej (czyli dla patrzącego na flagę w stronę środka i ku prawej) w wielu wypadkach uniemożliwi jego ogląd. Środek flagi i jej prawa (dla patrzącego) strona widoczne są z reguły tylko przy „łopotaniu" samej flagi pod wpływem wiatru, z reguły jednak cześć ta swobodnie opada w dół (stąd i nazwa: części swobodna). Brak w takiej sytuacji możliwości dojrzenia herbu zmusza do identyfikacji posiadacza flagi tylko i wyłącznie za pomocą użytej kolorystyki płatu. Tu jednak występuje ogromny problem, związany z ograniczonymi możliwościami stosowania braw na fladze.

Barwy

W nawiązaniu do heraldyki w weksylologii stosuje się sześć podstawowych barw: białej, żółtej, błękitnej, zielonej, czerwonej i czarnej. Dodatkowo można używać nasyconych barw niebieskiej, granatowej i jasnozielonej, przy wykluczenia łączenia odcieni (błękitu z

niebieskim itd.). Ograniczenie się na płacie tylko do użycia samych barw powoduje jednak, że przy oczywistej powtarzalności tylko na tej podstawie nie jest możliwe dokonać identyfikacji właściciela. Tytułem najbardziej oczywistego przykładu: flaga dzielona w pas miasta Warszawy jest żółto-czerwona, powieszona obok choćby flagi państwowej (biało-czerwonej) nie tylko, że nie wyróżnia miasta jako takiego, ale sprawia wrażenie, że jest „przybrudzoną" flagą państwową. Wynika z tego oczywista przyczyna dodawania na fladze herbu (lub tylko godła miasta, a więc bez tarczy) i umieszczania tego elementu w kantonie, czyli w najbardziej zaszczytnym (najlepiej widocznym) miejscu flagi. Z taką też myślą skomponowano projekt flagi miasta Prabut.

Wypełnienie płatu-stosunek do herbu

Prawidłowo zaprojektowana flaga winna bezwzględnie wykazywać kolorystyczną zgodność z herbem. Barwy godła herbowego winny być umieszczone na miejscach zaszczytniejszych, w wypadku najczęściej stosowanego typu flagi dzielonej w pas, górny winien być w barwie godła, dolny w barwie pola tarczy herbowej. Przy trzech pasach barwa pola tarczy winna się znajdować w polu środkowym. Tak też skomponowano projekt flagi miasta Prabut. Skoro barwą godła miasta jest srebrna brama z oddanym tym samym metalem „dzikim mężem"/"olbrzymem", to pas srebrny na fladze (oddawany bielą) bezwzględnie musi zajmować w części górnej. Ponieważ w herbie barwą pola jest błękit, bezwzględnie trzeba było go umieścić w części środkowej flagi. Część dolna flagi, zieleń, powtarza rzecz jasna trzecią barwę z herbu, czyli zieloną przepaskę „dzikiego męża"/"olbrzyma". Przy czym zastosowanie w wypadku zgłaszanej propozycji flagi trzech pasów nie tylko zwiększa jej rozpoznawalność (niż gdyby użyć tylko pasów białego i niebieskiego, takie barwy występują np. w przypadku flag Krakowa, Koszalina i bodajże jeszcze 30 innych miast), ale pozostaje do maksimum zgodne z kolorystyką herbu: wykorzystuje bowiem wszystkie uwidocznione na nim barwy.

Decydując się na projekt flagi z wizerunkiem herbu i biorąc pod uwagę jego barwy, należało skomponować flagę w taki sposób, by herb położony był tylko na jednym pasie. W wypadku położenia go na pasie białym i niebieskim doszłoby do oczywistej, wspomnianej wyżej, w punkcie „Barwy") niezgodności: fragment błękitnego pola herbu „wchodziłby" na pas niebieski. Z kolei nadanie wszystkim trzem pasom tej samej szerokości, przy konieczność umieszczenia herbu tylko w jednym z nich musiałoby powodować jego oczywiste zmniejszenie, a więc i utrudnienie z daleko identyfikacji tego herbu. Stąd decyzja o przeznaczeniu na pas biały ½ powierzchni całego płatu.

B. Śliwiński